

DÁ NOVÁ VLÁDA ŠANCU BUDOVÁM? 7 OPATRENÍ PRE MODERNÉ BUDOVY NA SLOVENSKU

BUDOVY SÚ STRATEGICKOU INFRAŠTRUKTÚROU KRAJINY.

Trávime v nich 90 % času, spotrebúvajú 40 % energie a zásadne vplývajú na znečistenie ovzdušia. Obnova budov je kľúčovým nástrojom k dosiahnutiu našich klimatických a energetických cieľov. Najväčší potenciál úspor energie na Slovensku do roku 2030 je v sektore budov. Dôležité zameranie na sektor budov identifikovala aj nová Európska komisia, ktorá v Európskom ekologickom dohovore kladie veľký dôraz na výrazné zvyšovanie tempa obnovy ako jedno z opatrení na ceste k uhlíkovej neutralite. Európska komisia v Správe o Slovensku 2020 taktiež tvrdí, že jednou z priorít Slovenska v oblasti zmeny klímy by malo byť investovanie do energetickejšieho stavebníctva, predovšetkým v sektore verejných stavieb a rodinných domov. Z prieskumu agentúry Focus (január 2020) vyplýva, že Slováci vnímajú pozitívne podporu riešení klimatickej

zmeny a zo štyroch dopytovaných opatrení pritom najpozitívnejšie dopadla práve finančná podpora budov s dôrazom na úspory energie a to až 89 %. Z toho 43 % respondentov s takouto podporou rozhodne súhlasí a 43 % skôr súhlasí.

Moderné Slovensko potrebuje moderné budovy. Moderné budovy potrebujú moderné politiky. Veríme, že nová vláda sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazá k energetickej efektívnosti budov a bude systematicky presadzovať opatrenia, ktoré nám pomôžu na Slovensku moderne a efektívne bývať. Zaslúžia sa to obyvatelia vo svojich domovoch, žiaci a študenti v školách, úradníci v kanceláriách či pacienti v nemocniciach. Zaslúžime si to my všetci.

MEDZIREZORTNÁ SPOLUPRÁCA

Kompetenčne sú budovy roztriešené minimálne medzi päť ministerstiev. Každý rezort zavádza častokrát len čiastkové opatrenia na riešenie problémov v ich gescii, no bez väčšej koordinácie s ostatnými rezortmi. Toto rozhodne nepomáha k podpore komplexného prístupu k obnove budov a dosiahnutiu skutočne kvalitnej obnovy fondov budov.

Potrebuje preto medzirezortnú spoluprácu a spoločný postup za jednotným cieľom. Potrebný nový impulz môže priniesť vytvorenie medzirezortnej komisie na úrovni ministrov, úradu vládneho splnomocnenca, či parlamentnej komisie. Jednotný a komplexný prístup k podpore obnovy budov dokáže podporiť efektívnejšie znižovanie spotreby energie, znižovanie emisií, adaptovanie budov na zmenu klímy a dokáže zabezpečiť kvalitné a zdravé bývanie.

OBNOVA VEREJNÝCH BUDOV

Najnižšie tempo obnovy budov dosahuje Slovensko pri verejných budovách (odhaduje sa 1 % ročne). Viac ako 2/3 školských, zdravotníckych a ďalších verejných budov sú v pôvodnom stave a potrebujú obnovu. Obnova verejných budov je vysoko závislá od poskytovanej podpory z tzv. eurofondov. Obnova sa obmedzuje na základné, často len čiastkové opatrenia, abscentuje kvalitné architektonické riešenie, opatrenia na kvalitu vnútorného prostredia, adaptačné opatrenia na zmenu klímy či ambícia dosiahnutia vyššieho energetického štandardu.

Potrebuje preto zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov z EŠIF v novom

programovom období 2021 – 2027, ktoré (v kombinácii s inými verejnými politikami a stimulačnými programami) môžu efektívne generovať potrebné investície, t. j. investície na obnovu budov v tempe 3 % ročne. (Investičná potreba = 220 mil. €/ročne, Potrebné verejné výdavky = 130 mil. €/ročne). Rovnako tak je potrebné umožniť a podporiť kombinovateľnosť nenávratných finančných prostriedkov z EŠIF s finančnými nástrojmi, napr. vo forme garantovaných energetických služieb. Verejnú budovy by mali ísť príkladom. Len pri školách je v hre komfort a zdravé vnútorné prostredie pre 1,2 milióna detí a takmer 100 000 učiteľov.

ENERGETICKÁ CERTIFIKÁCIA BUDOV

V roku 2019 bolo kolaudovaných viac ako 5 % všetkých novostavieb v energetickej triede, ktorá je od roku 2012 neplatná (C a horšie). Problémom je nedostatočný počet kontrol certifikátov a neúčinná kontrola technického obsahu certifikátu; nevykonávajú sa hĺbkové kontroly zadaných údajov a výpočtu odborníkom, ktoré by zamedzili úmyselnému manipulovaniu výsledku alebo opakovaným neúmyselným chybám pri výpočte.

Potrebuje preto vyčleniť rozpočtové prostriedky MDV SR na vytvorenie potrebného počtu pracovných miest alebo odbornej kapacity na výkon zákonnej povinnosti kontroly energetických certifikátov a upraviť stavebné konanie tak, aby stavebné povolenie a kolaudačné rozhodnutie mohli získať iba stavby, ktoré spĺňajú minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov.

PROGRAM PODPORY RODINNÝCH DOMOV

Od roku 2016 je na Slovensku dotačný program na zateplovanie rodinných domov. Z prieskumu verejnej mienky vyplýva, že len 2% respondentov spontánne tento program pozná. Nedostatkom je taktiež absencia komplexného prístupu k obnove rodinných domov. O príspevok na výmenu zdroja tepla alebo využitie obnoviteľných zdrojov energie na svojom dome musí vlastník požiadať v iných programoch, ktoré majú na starosti vždy rôzne rezorty.

Potrebujeme preto vyčleniť dostatočné prostriedky na mediálnu kampaň a propagáciu programu. Ideálnym riešením by však bolo, po vzore úspešného českého programu „Nová zelená úsporám“, zriadiť komplexný dotačný nástroj na podporu najlepších dostupných techník pri obnove rodinných domov, ktorý by súčasne podporoval zateplenie, výmenu okien, výmenu zdroja tepla, využitie obnoviteľných zdrojov energie a aplikovanie adaptačných opatrení na zmenu klímy ako sú zelené strechy či tienenie. Pre účely financovania takýchto programov je efektívne využiť výnosy z predaja emisných povoleniek. Zvýšenie tempa a úrovne obnovy rodinných domov je jedným z najefektívnejších nástrojov na to, ako môže Slovensko dosiahnuť svoje ambiciózne energetické a klimatické ciele do roku 2030 a súčasne zvyšovať kvalitu bývania občanom. Viac ako polovica ľudí na Slovensku žije v rodinných domoch. Drvivá väčšina z nich bola postavená pred 40-timi rokmi a obnovou prešla zatiaľ menej ako polovica.

KOTLÍKOVÉ DOTÁCIE

Slovensko má v EÚ tretí najvyšší podiel obyvateľstva vystaveného nadmerným koncentráciám tuhých znečisťujúcich látok $PM_{2.5}$. Až 77 percentný podiel má na ich tvorbe vykurovanie domácností tuhým palivom. Problém so znečistením ovzdušia z vykurovania domácností majú najmä oblasti, kde je častá kombinácia neobnoveného rodinného domu, nízkych príjmov a vykurovania tuhými palivami. Navrhovaná výmena starého kotla na tuhé palivo za plynový kotol (kotlíkové dotácie z dielne MŽP SR) však takýmto nízkopríjmovým domácnostiam pri rovnako nezateplenom dome zvýši mesačné náklady na energiu.

Potrebujeme preto motivovať výškou dotácie na výmenu kotla mierou zateplenia rodinného domu. V prípade, že s výmenou kotla majiteľ rodinného domu preukáže vymenené okná, zateplenú strechu a popri prípade aj obvodové steny (v posledných piatich rokoch), bude výška dotácie na kotol výrazne vyššia ako bez obnovy domu, či len výmeny jedného zo spomínaných atribútov. Potrebujeme hľadať také riešenie, ktoré vedú zároveň k zníženiu emisií znečisťujúcich látok aj skvalitneniu bývania pre ľudí.

PODPORA REGIÓNOV CEZ ONE-STOP-SHOPS

Podľa odborníkov je najväčšou prekážkou zvýšenia tempa a kvality obnovy rodinných domov na Slovensku finančná náročnosť obnovy a komplikovanosť jej prípravy (projektová dokumentácia, výber a koordinácia realizačnej firmy, prípadné podanie žiadosti o dotáciu/príspevky). Pri verejných budovách je jeden z hlavných dôvodov absencia personálnych a odborných kapacít na prípravu projektov kvalitnej obnovy na strane samosprávy.

Potrebuje preto vytvoriť geograficky dostupnú sieť kancelárií poskytujúcich technickú asistenciu a poradenstvo pre stavebníkov v podobe poradenských centier typu One-Stop-Shop na regionálnej úrovni (od prípravy projektu až po podanie žiadosti o finančnú podporu). Využiť know-how z existujúcej siete centier v štyroch krajských mestách v rámci projektu „Žiť energiou“, ktorý realizuje SIEA (centrá poskytujú poradenstvo individuálnym stavebníkom ako aj zástupcom samospráv) a rozšíriť ich kapacity a pôsobnosť do ďalších regiónov.

DOSTUPNÉ NÁJOMNÉ BÝVANIE

Na Slovensku de facto neexistuje cenovo dostupné nájomné bývanie. Viac než 90 % bytov v SR je obývaných ich vlastníkami a iba 6 % bytov tvoria nájomné byty. Podiel nájomného bývania na celkovom bytovom fonde v európskych krajinách sa pohybuje od 20 do 60 %. Nízka dostupnosť nájomného bývania bráni mobilite pracovnej sily. Nedostatočne rozvinutý trh s nájomným bývaním kritizuje taktiež EK v novej Správe o Slovensku 2020.

Potrebuje preto aspoň zdvojnásobiť súčasné tempo výstavby nájomných bytov. Ak sa téma nájomného bývania stane jednou z priorit vlády, je potrebné ju riešiť medzirezortne na vládnej úrovni. Efektívna podpora nájomného bývania by mohla byť dosiahnutá vznikom Rady vlády pre bývanie a parlamentného výboru pre bývanie. Pri výstavbe nájomných bytov je treba podporovať vysoký energetický štandard budov a zavádzať adaptačné opatrenia na zmenu klímy.

O BUDOVÁCH PRE BUDÚCNOSŤ: Poslaním Budov pre budúcnosť je aktívne sa podieľať na tvorbe verejných politík, ktoré ovplyvňujú výstavbu a obnovu budov, s dôrazom na energetickú hospodárnosť, zdravé vnútorné prostredie a udržateľnosť. Budovy pre budúcnosť reprezentujú prostredníctvom svojich členských združení viac ako 150 firiem podnikajúcich v oblasti stavebníctva a energetickej efektívnosti, ktorých ročné tržby dosahujú takmer 1,7 mld. € a zamestnávajú vyše 9 tisíc ľudí.

ADRESA: Račianska 88 B, 831 02 Bratislava
KONTAKTY: Predseda Správnej rady, Peter **Robl**, robl@bpb.sk
Riaditeľka, Katarína **Nikodemová**, nikodemova@bpb.sk

 **BUDOVY
PRE BUDÚCNOSŤ**

bpb.sk